

Izjava gosp. Snela i gđe Ćudine o Republici Hrvatskoj
Sastanak Izvršnog odbora
14. svibnja 2014.

Hrvatske vlasti zahvaljuju članovima Misije na konstruktivnom i otvorenom razgovoru tijekom njihova boravka u Zagrebu. Uvažavaju sveobuhvatnu i objektivnu analizu makroekonomskog stanja članova Misije i slažu se s njihovim procjenama i preporukama u vezi s politikama. Rasprave o politikama pomogle su hrvatskim vlastima da odrede odgovarajuću kombinaciju politika za potporu gospodarskom oporavku.

Gospodarska kretanja i izgledi

Hrvatsko gospodarstvo petu je godinu zaredom u recesiji. BDP se u 2013. smanjio 1 posto jer je domaća potražnja ostala potisnuta zbog visoke nezaposlenosti i prezaduženosti privatnog sektora. Godišnja inflacija usporila se na 2,2 posto, a vjerojatno će ostati prigušena s obzirom na pad cijena roba na globalnom tržištu.

Izvozni rezultati također su slabi zbog strukturnih slabosti i nepovoljnih gospodarskih kretanja u zemljama koje su najvažniji trgovinski partneri. Nadalje, izvoznici još nisu u potpunosti iskoristili članstvo u EU-u, a pristup tradicionalnim tržištima CEFTA-e otežan je nakon pristupanja EU-u. Zbog velikih prilagodaba na strani uvoza u posljednjih nekoliko godina, na tekućem računu je u 2013. zabilježen višak od približno 1 posto BDP-a. Međutim, zbog neravnoteža iz prethodnih razdoblja inozemni dug premašio je 100 posto BDP-a.

Hrvatske vlasti s nešto više optimizma od članova Misije gledaju na prognozu BDP-a za 2014. Najnoviji podaci pokazuju da se pad zaustavio u drugoj polovici 2013., a visokofrekventni pokazatelji upućuju na umjeren oporavak u prvom tromjesečju 2014. Strukturnim reformama i restrukturiranjem duga ublažit će se sadašnji negativni trendovi, iako će se nužnom fiskalnom konsolidacijom umanjiti izgledi za rast u kratkoročnom razdoblju. U idućem će se razdoblju postupan gospodarski oporavak zasnivati na obnovi ulaganja, financiranih u velikoj mjeri iz fondova EU-a i, kako bude jačala konkurentnost gospodarstva, na poboljšanju izvoza roba i usluga.

Fiskalna politika

Dugotrajna recesija uzrokovala je duboke fiskalne neravnoteže. Unatoč konsolidacijskim nastojanjima vlade, proračunski manjak u 2013. ostao je visok i pridonio znatnom povećanju javnog duga. Osim slabe gospodarske aktivnosti, na proračun je isprva negativno djelovalo članstvo u EU-u (zauvijek su izgubljeni prihodi od carina, odgođena je naplata PDV-a i plaćena članarina). No članstvo u EU-u pozitivno će utjecati na proračun u idućim godinama kada fondovi EU-a proizvedu pozitivan učinak na rast. Sveukupna fiskalna disciplina i naplata poreza poboljšali su se zahvaljujući nizu mjera, uključujući donošenje Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom. U 2013. povećali su se proračunski rashodi zbog podmirenja dospjelih nenaplaćenih potraživanja u zdravstvenom sektoru i fiskalnih transfera u proračun EU-a. To je djelomično kompenzirano nominalnim uštedama u većini kategorija rashoda, uključujući masu plaća u državnom sektoru i subvencije poduzećima.

U siječnju 2014., Vijeće Europske unije pokrenulo je postupak pri prekomjernom manjku (EDP) za Hrvatsku jer su proračunski manjak i javni dug na kraju 2013. premašivali referentne vrijednosti. Vijeće je preporučilo da se provedu strukturne mjere u iznosu od 2,3 posto BDP-a u 2014. i po jedan posto BDP-a u 2015. i 2016. kako bi se postigle ciljane razine manjka. Hrvatske vlasti spremne su postupiti prema ovim preporukama unatoč negativnom kratkoročnom utjecaju snažne fiskalne prilagodbe na gospodarsku aktivnost. Okvir politika EU-a pridonijet će poboljšanju fiskalnog upravljanja i izgleda za rast, čime će se osigurati fiskalna održivost i popraviti uvjeti financiranja. U tu je svrhu u ožujku 2014. donesen rebalans državnog proračuna sa sveobuhvatnim strukturnim i konsolidacijskim mjerama u preporučenom iznosu.

Kako bi se negativan utjecaj snažne fiskalne konsolidacije sveo na najmanju mjeru, konsolidacijskim planom za razdoblje od 2014. do 2016. predviđa se uravnotežen pristup s prihodnim i rashodnim mjerama. Najveća strukturna mjera na prihodnoj strani u 2014. jest vraćanje stope doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje na 15 posto. Hrvatske vlasti u narednom razdoblju planiraju uvesti porez na kamatni prihod i porez na imovinu. Nastavit će provoditi aktivnosti usmjerene prema povećanju fiskalne discipline i naplate poreza. Mjerama na rashodnoj strani racionalizirat će se tekući rashodi, s tim da se održava odgovarajuća razina socijalne zaštite i kapitalne potrošnje, dijelom uz potporu fondova EU-a. Predviđa se i bolje usmjeravanje socijalnih transfera i daljnja racionalizacija kapitalnih transfera.

Monetarna politika i financijski sustav

Monetarne vlasti i dalje su čvrsto opredijeljene za odražavanje stabilnosti tečaja. Tom se politikom osigurava sidro za inflacijska očekivanja i financijsku stabilnost u okružju sveprisutne euroizacije. S obzirom na veliku valutnu izloženost privatnog i javnog sektora (150 posto BDP-a), čak bi i umjerena deprecijacija tečaja prouzročila znatne negativne bilančne efekte i gubitke po plasmanima. Iako bi se moglo reći da je monetarna politika Hrvatske ograničena, treba istaknuti da je takav tečajni režim uvjetovan posebnim gospodarskim okolnostima i da Hrvatskoj dobro služi. Nadalje, u malom i otvorenom gospodarstvu poput hrvatskoga nije sigurno kakve bi bile koristi za konkurentnost od fleksibilnijeg tečaja (kad bi on i bio moguć). Bez obzira na tečajni režim, za rješavanje problema konkurentnosti prijeko su potrebne fiskalne i strukturne reformske politike za povećanje produktivnosti i tome jednostavno nema alternative.

Takav tečajni režim, uz visoku euroizaciju i postojeće vanjske ranjivosti, zahtijeva odgovarajuće zaštitne slojeve pričuva. Središnja banka stalno povećava međunarodne pričuve, pa i u najnovije vrijeme kada su kapitalni priljevi slabiji, i smatra da je sadašnja razina pričuva adekvatna. U odnosu na mjerila adekvatnosti pričuva, međunarodne pričuve sada uvelike premašuju iznos primarnog novca (za nešto manje od 160 posto) i pokrivaju više od 8 mjeseci uvoza. Pokrivenost kratkoročnog duga nešto je niža (približno 90 posto) od mjerila MMF-a, ali ako se isključi dug domaćih banaka prema matičnim bankama u inozemstvu i kratkoročne obveze povezane s inozemnim izravnim ulaganjima, koje su u Hrvatskoj znatne, a pokazale su se relativno stabilnima, pokrivenost doseže 160 posto.

Unatoč tome, središnja banka i dalje će postupno akumulirati pričuve, ovisno o dinamici kapitalnih tokova i u skladu s tečajnom politikom.

Hrvatski bankovni sustav i nadalje je veoma otporan unatoč prethodnim nepovoljnim vanjskim šokovima (kriza na tržištu drugorazrednih hipotekarnih kredita u SAD-u i kriza na europodručju) i petogodišnjoj domaćoj recesiji, uglavnom zahvaljujući čvrstim fundamentima i makrobonitetnim mjerama provedenima u pretkriznom razdoblju. Stopa adekvatnosti kapitala, trenutačno nešto niža od 21 posto, i dalje je čvrsta i primjerena. Kad bi se otpisali svi loši krediti (umanjeni za rezervacije), ta bi stopa još ostala na razini od približno 12 posto. Kad je riječ o profitabilnosti banaka, unatoč tome što službeni pokazatelji govore o smanjenju profitabilnosti u prošloj godini, operativna profitabilnost banaka u prosjeku se uopće nije promijenila, što se može pripisati aktivnijoj politici rezerviranja koju potiče središnja banka. Zahvaljujući tome, pokrivenost loših kredita posebnim rezervacijama za gubitke po kreditima povećala se u 2013. za gotovo 4 postotna boda, na 46 posto, pa se očekuje da će uz takvu politiku rezerviranja rezervacije za gubitke po kreditima hrvatskog bankovnog sustava tijekom iduće dvije godine u prosjeku dosegnuti rezervacije usporedivih zemalja.

Konkurentnost i strukturne reforme

Prema procjeni članova Misije, realni efektivni tečaj Hrvatske precijenjen je za 10 posto. Međutim, hrvatske vlasti htjele bi istaknuti metodološke nedostatke u njihovom pristupu (upitna je usporedivost podataka i zemalja u uzorku). Izračuni hrvatskih vlasti, izvedeni uz primjenu iste metodologije za usporediviju skupinu zemalja (države članice EU-a) pokazuju raspon od precijenjenosti od 2 posto do podcijenjenosti od 8 posto. Stoga se ne može donijeti čvrst zaključak o neusklađenosti tečaja.

Unatoč tome, pozicija konkurentnosti Hrvatske je slaba, iako su posljednjih godina vidljiva stalna poboljšanja cjenovne konkurentnosti, osobito u RET-u deflacioniranom jediničnim troškovima rada. Unatoč tome, Hrvatska zaostaje u pogledu izvoznih rezultata, što se vidi iz stalne erozije tržišnog udjela hrvatskih izvoznika na svjetskom tržištu. Nejasno je koji su čimbenici uzrok tome; određenu ulogu vjerojatno imaju relativne cijene i troškovi, ali možda su još važniji drugi necjenovni čimbenici. U njih se ubrajaju dugotrajni strukturni problemi, poput neodgovarajuće specijalizacije proizvoda i geografske orijentacije, rigidnosti tržišta rada, nepovoljnog poslovnog okružja te drugih uskih grla koja destimuliraju ulaganja (domaća i inozemna) i usporavaju izvoz.

S tim u vezi, hrvatske vlasti svjesne su potrebe za brzom provedbom strukturnih reformi radi rješavanja pitanja nedostatka konkurentnosti. Već se bave nekim područjima. Središnja država daje još više izravne potpore inozemnim izravnim ulagačima kako bi se ponovno potakli priljevi inozemnih izravnih ulaganja. Postupci predstečajne nagodbe intenziviraju se i rezultiraju smanjenjem duga poduzeća, a radi se na sličnim mjerama za pomoć prezaduženom stanovništvu. Kako je navedeno u Programu nacionalne reforme, objavljenom u travnju 2014., hrvatske vlasti nastavit će proces restrukturiranja i privatizacije, a prioritet je sektor prijevoza. Provode se i sveobuhvatne mjere za poboljšanje zdravstvenog sustava i povećanje fleksibilnosti tržišta rada. Unatoč mnogim predstojećim izazovima, hrvatske vlasti

vjeruju da će te mjere pridonijeti poboljšanju konkurentnosti i utrti put održivijem i sveuobuhvatnijem rastu.